

Recenzió

A mesterséges intelligencia hatása

Trautmann László

DOI: 10.14267/VILPOL2024.01.17

A Katonai Nemzetbiztonsági Szakszolgálat kötetet jelentetett meg a mesterséges intelligencia hatásáról. A kötet szerkesztője Kovács Zoltán és online formában teljes egészében elérhető. (https://unipub.lib.uni-corvinus.hu/8690/1/MI_2023_konyv.pdf) A kötet széleskörű tudományos együttműködésen alapszik, részt vettek benne egyetemi kutatók, üzletemberek és természetesen katonák is.

Már maga ez az együttműködés is jelzi, hogy a katonai-hadiipari fejlesztések átfogó technológiai-politikai és gazdaságpolitikai problémákká váltak, ezek kutatása nem szűkíthető le egy szűk szakértői csoportra, a kutatáshoz elengedhetetlen az átfogó együttműködés, amiben részt vehet és részt is kell vennie minden tudományterület kutatójának. Ez a fordulat bizonyos tekintetben új, más tekintetben nagyon régi. Régi, hiszen az ősi mondás – nem találták még fel azt a kalapácsot, amivel ne lehetne embert ölni – felidézi, hogy minden szerszám fegyverként is használható. Sőt, minden mozdulat is lehet halálos a kung fu szerint. Ugyanakkor az elmúlt 30 évben, különösen a mi térségünkben a két technológiai irányra, a biztonságpolitikaira és a gazdaságpolitikaira vonatkozó gondolkodás jelentősen eltért egymástól.

Különösen nem kapcsolódott össze a közgazdasági gondolkodásban az üzlet, az emberek a gazdasági szereplők, és a közgazdászok a katonai hadászati vonatkozásokat nem nagyon vették figyelembe a döntéseknél, bár általában elismerték ennek fontosságát. Emögött értékrendi probléma is meghúzódott. A szabadság és a biztonság között nem találtak összhangot és a szabadságot ráadásul annak torz neoliberalis értelmezésében használták. Ez utóbbi azt jelenti, hogy a rossz választásának a szabadságát is elfogadhatónak tartották.

A 21. század biztonságpolitikai és gazdaságpolitikai változásai ezt a gondolkodást lényegében felszámolták, bár azért vannak zökkenők az új szemlélet befogadásában. A 2001. szeptember 11-i eseményektől kezdve tudatosult a gazdasági döntéshozók szélesebb körében, hogy a szabadság és a biztonság összhangja közös erőfeszítés eredménye. Ez a szellemi-szemléleti folya-

mat a mi térségünkben lényegében az orosz ukrán háborúval vált erőteljessé.

A folyamat egyik technológiai leágazása a mesterséges intelligencia, hiszen ez a technológia katonai és polgári célokra egyaránt használható. A kötet ezt a problémakört járja körbe és bemutatja, hogy különböző gazdasági területeken milyen biztonságpolitikai veszélyforrások vannak, azokra hogyan lehet reagálni.

Csáki Csaba a mesterséges intelligenciával fakadó szisztematikus kockázatokat tárja fel, Gyulai Tamás a városfejlesztés kockázatait vizsgálja, Zorkóczy Tamás az egészségügyben megjelenő kockázatokra terjesztette ki az elemzést, Bokor Tamás az oktatásban használt mesterséges intelligencia alkalmazásokat elemzi. Márton András az energiaiparral foglalkozik, Miskolci Márk és Kökény László a személyi közlekedés terén vizsgálta a technológiai fejlődés hatását. Bagó Péter a pénzügyek, különösen a pénzügyi rendszerek biztonságosságát vizsgálta a mesterséges intelligencia működése tekintetében. Kovács Eszter az ellátási láncok területére terjesztette ki a biztonságpolitikai szempont kutatását. Baranyi Dániel, Balogh Attila és Trautmann László a munka politikai gazdaságtanával hozta kapcsolatba a technológiai változást. Marciniak Róbert és Baksa Máté a hálózatosodás és a bizalom működése tekintetében vizsgálta a fejlődést. Üveges István a közösségi médiára gyakorolt hatást elemezte, Balogh Zsolt pedig általában az MI rendszerek ellenőrzését vette górcső alá. Fehér András Tibor tanulmánya a mesterséges intelligencia típusú hidegháború etikai hátteréről szólt, Gyarakai Réka a jogalkalmazásban mutatta ki a változást. Csiki Varga Tamás a biztonságelméletre gyakorolt hatást elemezte, Erdész Viktor pedig a katonai felderítés, míg Bereczki Dániel az elhárítás átalakulását vizsgálta.

Ahogy a felsorolás is jelzi, a kötet szinte minden területet felölelt, és ez mutatja, hogy egyre láthatóbbá válik az a szakmai tudományos kapacitás, amivel Magyarország bekapcsolódik a nemzetközi biztonságpolitikai gondolkodásba. A kötet, és az ahhoz kötődő több éves konferenciasorozat olyan szakmai közösség létrejöttét is érzékelteti, aminek a megőrzése, építése hosszú távon is hasznos lehet a gazdaságpolitikai és a katonai politikai döntéshozatalban.